

BESZÁMOLÓ A TRIERI EURÓPAI JOGAKADÉMIA ÉVENTE MEGRENDEZÉSRE KERÜLŐ ÁLLAMI TÁMOGATÁSI JOGI FÓRUMÁRÓL

2009. november 12-13.

LEPOSA MARTINA

Az Európai Jogakadémia egy, az Európai Unió támogatásával működő közalapítvány, melynek fő feladatát az európai uniós és közösségi jogi témájú konferenciák, szemináriumok, valamint vitafórumok szervezése képezi. A 2009. november 12-13-án megrendezett Állami támogatási Jogi konferencia célja a jogterületet érintő legújabb fejlemények ismertetése az Európai Bizottság (a továbbiakban Bizottság) munkatársai, valamint a köz- és magánszféra állami támogatásokkal foglalkozó képviselőinek interpretálásában.

A konferencián elhangzott legérdekesebb előadások:

1. Legújabb fejlemények az európai állami támogatási jog területén: az Európai Közösségek Bíróságának esetjoga – Jozef Azizi

Jozef Azizi az Elsőfokú Bíróság bírása előadásában ismertette Holland Malt ügyet,¹ melynek alapja a holland hatóságok által a Holland Malt BV számára, regionális beruházási támogatási program keretében nyújtandó 7 425 000 euró összegű támogatás.² Hollandia az EK-Szerződés

1 T-369/06. sz. ügy Holland Malt kontra Bizottság, publikálásra még nem került.

2 A Holland Malt BV malátagyártással foglalkozó vállalkozás, amely a HTST (High Temperature, Short Time) maláta-- olyan malátafajta, amely növeli a sör ízének, aromájának és gyöngyözésének stabilitását, valamint a sör eltarthatóságát – előállítására alkalmas üzem megépítéséhez pályázott támogatásra.

88. cikk (3) bekezdésében, valamint a mezőgazdasági ágazat állami támogatásaira vonatkozó közösségi iránymutatásban³(a továbbiakban iránymutatás) foglaltaknak megfelelően bejelentette a támogatást a Bizottságnak. A Bizottság az EK-Szerződés 88. cikk (2) bekezdése szerinti eljárást követően hozta meg 2007/59/EK számú határozatát,⁴ amelyben megállapította, hogy, hogy nem létezik önálló piac a HTST maláta vagy a prémium maláta tekintetében, ezt követően az iránymutatás 4.2.5. pontjára hivatkozott, mely szerint „nem nyújtható támogatás (a mezőgazdasági termékek feldolgozási ágazataihoz kapcsolódó beruházásokra), amennyiben nincs elegendő bizonyíték arra, hogy az érintett termékeknek rendes értékesítési lehetőségei vannak a piacon”. Ezzel kapcsolatban megállapította, hogy a maláta világpiacán és közösségi piacon túlkapacitás áll fenn, és nem nyert bizonyítást, hogy a piacon rendes értékesítési lehetőségek lennének.

A Bizottság a fenti indokok alapján megállapította, hogy az intézkedés az EK-Szerződés 87. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül, és összeegyeztethetetlen a közös piaccal, így a Holland Királyság köteles azt egyrészről visszavonni, valamint másrészről visszatéríttetni a már jogellenesen kifizetett támogatást.

A Holland Malt BV a Bizottság határozatával szemben keresetet terjesztett elő az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságánál (a továbbiakban Elsőfokú Bíróság), amelyben kérte, hogy az Elsőfokú Bíróság a határozatot semmisítse meg. Kérelmében kifejtette, hogy az intézkedés véleménye szerint nem minősül az EK-Szerződés 87. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak, mert a Bizottság nem bizonyította a tagállamok közti kereskedelem tényleges érintettségét és a verseny torzulását, illetve álláspontja szerint a Bizottság tévesen állapította meg azt, hogy a HTST maláta nem rendelkezik önálló piaccal, valamint azt, hogy a kereslet hanyatlik a piacon.

Az Elsőfokú Bíróság a felperes kereseti kérelmét teljes egészében elutasította, tekintettel arra, hogy egyrészt a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét bizonyítottan találta azáltal, hogy az eljárás során a felperesnek nem sikerült alátámasztania a prémium malátapiacának létezését, amelyből azt a következtetést vonta le, hogy az egymást he-

3 HL C 2007/28, 2000. 02. 01.

4 2007/59/EK bizottsági határozat (Holland Malt BV) HL L 2007/32, 2007. 02. 06. 76. o..

lyettesítő termékek – prémium maláta és maláta – egyikének előállításához nyújtott támogatás által a kedvezményezett előnyösebb helyzetbe kerül versenytársainál, ami megalapozza a kereskedelem érintettségének és verseny torzulásának lehetőségét. Másrészt az Európai Bíróság leszögezte, hogy a Bizottságnak elegendő az intézkedés versenytorzító hatásának lehetőségét igazolni.

Az eset jelentősége tehát egyrészt abban áll, hogy a közösségi kereskedelem érintettségének vizsgálatakor a helyettesítő termékeket is figyelembe kell venni, másrészt az Elsőfokú Bíróság ismételten megerősítette azt, hogy a Bizottságnak nem kell a versenytorzítás konkrét tényét határozatában ismertetnie, elegendő ennek a lehetőségére utalnia. Ebből következően megállapítható, hogy egy termék innovatív jellege önmagában nem zárja ki azt, hogy a piacon már jelen lévő termékekkel versenyezzen, és így a termeléséhez kapcsolódó támogatás az EK-Szerződés 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozzon.

2. Gazdasági válság – Koen Van de Castele; Ulrich Soltész; Michael Peo

A három előadó közül kettő, Koen Van de Castele, a Bizottság Verseny Főigazgatóságának helyettes osztályvezetője és Ulrich Soltész a Gleiss, a Lutz ügyvédi iroda ügyvédje, az állami támogatási szabályok gazdasági válság kapcsán eszközölt módosításairól, illetve a létező szabályrendszer válság idején történő alkalmazásáról tartott előadást, míg Michael Peo, az Infineon AG képviselője a Qimonda társaság fizetésképtelenségéről szóló esettanulmányon keresztül mutatta be az állami támogatási szabályok alkalmazásának következményeit egy válsághelyzetbe került vállalkozás esetében.

A Bizottság képviselője szerint a legjobb válasz a gazdasági válságra a versenyképesség megerősítése. Véleménye szerint a helyzet állami támogatási intézkedések nélkül is kezelhető, amennyiben például felgyorsítjuk az energiahatékony beruházásokat, de az állami támogatások területén is lehetőség van a már létező támogatási kategóriák (K+F támogatások, környezetvédelmi támogatások, kockázati tőkebefektetések, nehéz helyzetben lévő vállalkozások részére a megmentési és szerkezetátalakítási támogatások) felhasználásával a válság kezelésére.

A válsággal kapcsolatban a Bizottság egyik intézkedése az Ideiglenes Keretszabály⁵ (Temporary Framework, a továbbiakban Keretszabály) elfogadása volt. Koen Van de Castele ismertette a Keretszabály megalkotásának folyamatát és okait. A Keretszabály az EK-Szerződés 87. cikk (3) bekezdés b) pontján alapul, és fő célja a pénzügyi, illetve hitelválság negatív hatásainak csökkentése, valamint annak elősegítése, hogy a vállalkozások befektessenek a jövőbe. Az előadó kihangsúlyozta, hogy a Keretszabály nem helyettesíti, hanem kiegészíti a jelenleg hatályos állami támogatási rendelkezéseket.

Koen Van de Castele kifejtette a Keretszabály legfontosabb rendelkezéseit, miszerint az – mint ahogy a címe is mutatja – ideiglenesen, 2010. december 31-ig alkalmazható, a benne foglalt intézkedések mindegyike az EK-Szerződés 87. cikk (1) bekezdése szerint állami támogatásnak minősül, és a tagállamok kötelesek azokat a Bizottság részére előzetesen bejelenteni. A Keretszabály minden ágazatra alkalmazandó, kis- és középvállalkozásokra, valamint nagyvállalkozásokra is, amennyiben azok nem voltak nehéz helyzetben 2008. július 1. előtt.

A nehéz helyzetben lévő vállalkozás fogalmának meghatározásakor nagyvállalkozások tekintetében a megmentési és szerkezetátalakítási támogatásokról szóló iránymutatás,⁶ a kkv-k tekintetében pedig az általános csoportmentességi rendelet⁷ szabályai az irányadóak.

Kiemelendő, hogy az előadó prezentációjában összehasonlította a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló iránymutatásban, valamint a Keretszabályban foglalt vállalkozások számára nyitva álló lehetőségeket, és arra a következtetésre jutott, hogy az előbbi használata a jelen

5 A Bizottság közleménye – Ideiglenes közösségi keretrendszer a finanszírozási lehetőségek elérésének támogatására irányuló állami támogatási intézkedésekhez a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságban, HL C 16/1, 2009. 1. 22.

6 A Közösség iránymutatása a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról HL C sorozat 244. szám; 2004. 10. 01.

7 Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló (általános csoportmentességi rendelet) 800/2008/EK bizottsági rendelet, HL L 214/3, 2008. 8. 9.

gazdasági válságban kifizetődőbb. Kifejtette, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott állami támogatásokról szóló iránymutatás alapján nyújtott megmentési támogatásnak mindig alacsonyabbak a költségei, mint például a Keretszabály rendelkezései szerint támogatott kölcsön formájában nyújtott támogatásnak. Az alacsonyabb költségek „ára” azonban, hogy a kedvezményezetteknek szerkezetátalakítási tervet kell végrehajtaniuk kapacitáscsökkentéssel, illetve egyéb kompenzációs intézkedésekkel.

Az előadó ismertette továbbá a Keretszabályban meghatározott új támogatási kategóriákra – átmeneti támogatás, kezességvállalás formájában nyújtott támogatás, támogatott kölcsön formájában nyújtott támogatás, környezetbarát termékek előállításához nyújtott támogatás – vonatkozó részletszabályokat.

A Bizottság munkatársa továbbá megemlítette, hogy az Ideiglenes Keretszabály alapján jóváhagyott programok, intézkedések megítélése tekintetében a Bizottság a korábbi gyakorlatától eltérően kifejezetten rövid, 1-2 hetes határidőkkel dolgozott.

Előadásának lezárásaként a gépjármű gyártó szektorral kapcsolatban kifejtette, hogy véleménye szerint a meglévő támogatási eszközöket (K+F támogatás, környezetvédelmi támogatások) kell megfelelően alkalmazni, és elkerülendő a tagállamok közötti „támogatási verseny”, illetve a protekcionizmus minden fajtája.

Ulrich Soltész a továbbiakban részletesen ismertette a kezességvállalás formájában nyújtott állami támogatásokra vonatkozó szabályokat.

Michael Peo mint az Infineon AG képviselője számolt be a Qimonda társaság (a továbbiakban: társaság) fizetéseképtelenségéhez vezető útról. Ismertette a félvezetők piacának jellemzőit, a világpiaci recessziókhoz és fellendülésekhez kapcsolódó ciklikus jellegüket, a tőzsdei kereskedés árait és a főbb piaci szereplőket. A társaság az Infineon AG félvezető memóriagyártó részlegéből jött létre, majd 2008 áprilisában került nehéz helyzetbe. Az elmondottak szerint a társaság megmentése érdekében Németország Szászország tartománya, az anyavállalat, illetve egy portugál befektetési bank együttesen folyósított volna kölcsönt, amire azonban nem kerülhetett sor, mert a társaság csődöt jelentett. Az előadó ismertette a német hatóságok válságkezelési irányelveit, amelyek szerint a válsághelyzetből való kilábaláshoz elsődlegesen a pénzügyi

szektor és nem a reálgazdaság támogatását kell előnyben részesíteni, a reálgazdaság esetleges támogatása esetén előnyben kell részesíteni az innovatív befektetéseket, illetve a vállalkozásoknak működőképes üzleti tervet kell felmutatniuk, ahhoz, hogy támogatásban részesüljenek. Kifejtette, hogy ezen elvek alkalmazásának eredményeképpen Európa utolsó félvezető memóriagyártó cége csődbe ment, mivel az Európai Bizottság, az Európai Befektetési Bank, valamint a német szövetségi és tartományi hatóságok sem tettek semmit a társaság megmentése érdekében. Így Peo úr szerint az állami támogatási szabályok a közösség érdekével ellentétesen, közvetett módon az utolsó európai félvezetőgyártó megszűnéséhez vezettek, amelynek piaci részesedését távol-keleti vállalatok vették át, ahol az állam jelentős összegeket fordít ennek az iparágnak a fejlesztésére.

3. Eljárásjogi kérdések – *Barbara Brandtner*

Barbara Brandtner, a Bizottság Verseny Főigazgatóságának osztályvezetője az állami támogatásokkal kapcsolatos eljárási reformok eredményeit ismertette.

A Bizottság az Állami Támogatási Cselekvési Tervben⁸célként határozta meg az eljárások hatékonyabbá tételét, tovább az állami támogatási jogszabályok eredményesebb végrehajtását. E célok elérése érdekében elsőként az anyagi jogi jogszabályok modernizálása volt szükséges, a reform következő lépcsője pedig az egyszerűsített eljárás⁹ kidolgozása, illetve a legjobb gyakorlatok¹⁰ rögzítése volt.

Az egyszerűsített eljárás bevezetésének fő célja az, hogy az egyszerűbb megítélésű ügyekben a Bizottság – az előzetes bejelentés lezárását követően – 1 hónapon belül képes legyen megalapozott döntést hozni. Az egyszerűsített eljárás három esetkörre alkalmazható:

- (i) a horizontális iránymutatások és keretszabályok (pl. környezetvédelem, K+F+I, kockázati tőke) „egyszerű értéke-

8 COM(2005) 107 végleges.

9 Az állami támogatások bizonyos típusainak kezelésére vonatkozó egyszerűsített eljárásról szóló bizottsági közlemény HL C 136, 2009. 6. 16., 3. o.

10 Az állami támogatások ellenőrzési eljárásainak lefolytatására alkalmazott, kialakult gyakorlat kódexe HL C 136, 2009. 6. 20., 13-20. o.

- lése” vagy azzal egyenértékű értékelés alá tartozó intézkedések (például az egyedi bejelentési értékhatár alatti ad hoc regionális támogatások, fiatal innovatív vállalkozásoknak nyújtott támogatás, kockázati-tőke támogatások),
- (ii) a Bizottság kialakult döntéshozatali gyakorlatának megfelelő intézkedések (például a nemzeti kulturális örökség megőrzését célzó intézkedések, az általános csoportmentességi rendelet feltételeit teljesítő ad hoc támogatások),
  - (iii) létező támogatási programok módosítása a 794/2004/EK bizottsági rendelet¹¹ 4. cikkében meghatározott esetekben.

Az előadó kihangsúlyozta, hogy az egyszerűsített eljárás nem alkalmazható a tiltott, illetve be nem jelentett támogatásokra, a halászati és az akvakultúra-ágazatnak nyújtott támogatások esetén, elsődleges mezőgazdasági termelési tevékenységekhez kapcsolódóan, illetve a mezőgazdasági termékek feldolgozásával és forgalmazásával kapcsolatban, a közlemény közzétételének időpontja előtt bejelentett intézkedésekre visszamenőlegesen, illetve amennyiben a bejelentési formanyomtatvány nem teljes, illetve félrevezető vagy pontatlan információt tartalmaz.

Az egyszerűsített eljárásban megtett előzetes bejelentéssel kapcsolatban Barbara Brandtner elmondta, hogy a Bizottság az előzetes bejelentés kézhezvételét követő két héten belül felveszi a kapcsolatot a tagállammal (e-mail, konferenciabeszélgetés, személyes találkozó megszervezése) és az utolsó ilyen kapcsolatfelvételt követő 5 munkanapon belül tájékoztatja a tagállamot arról, hogy, az ügyet lehet-e egyszerűsített eljárásban kezelni, vagy milyen további információkat kell még benyújtani ahhoz, hogy az intézkedést ilyen eljárásban lehessen kezelni, vagy az ügyet a 659/1999/EK-rendelet¹² 4. cikke szerinti eljárásban ítéli meg a Bizottság.

Amennyiben az előzetes bejelentés eredményeképpen a Bizottság egyszerűsített eljárás alkalmazásáról dönt, abban az esetben az erről szóló értesítést követő 2 hónapon belül a tagállamnak meg kell tennie a bejelentést, különben bejelentését az általános eljárás keretében bírálja el a Bizottság. A bejelentés kézhezvétele után a Bizottság weboldalán

11 Az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 794/2004/EK bizottsági rendelet HL L sorozat 140. szám; 2004. 04. 30.

12 Council Regulation (EC) No 659/1999 of 22 March 1999 laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty OJ L 83, 27.3.1999.

közzéteszi a bejelentés összefoglalóját. Az érdekelt feleknek ezután 10 munkanap áll rendelkezésre észrevételeik benyújtására. Amennyiben ezen időszak alatt megalapozott aggályok merülnek fel, a Bizottság visszatér a 659/1999/EK-rendelet szerinti szokásos eljáráshoz, és erről tájékoztatja az érintett tagállamot és az érdekelt feleket.

Az egyszerűsített eljárás eredményeképpen a bejelentéstől számított 20 napon belül a Bizottság kétféle döntést hozhat: (i) intézkedés nem minősül támogatásnak vagy (ii) kifogást nem emel. A Bizottság a határozat tényéről összefoglaló közleményt tesz közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

Az állami támogatások ellenőrzési eljárásainak lefolytatására alkalmazott, kialakult gyakorlat kódexével kapcsolatban az előadó szintén kihangsúlyozta az előzetes bejelentési szakasz kiemelt fontosságát az egyszerűsített eljárás hatálya alá nem tartozó állami támogatási ügyekben. A hivatalos bejelentést megelőző szakasz lehetőséget nyújt a feleknek a tervezett intézkedés problematikus kérdéseinek megvitatására, ezáltal emeli a bejelentések színvonalát.

Összetettebb, érzékenyebb esetekben a Bizottság a tagállamnak a bejelentés menetére vonatkozó kölcsönösen elfogadott tervezést ajánl fel, hogy így növelje vizsgálat várható időtartamának átláthatóságát és kiszámíthatóságát. A Bizottság és a tagállam ezen együttműködés keretében megállapodhatnak többek között az intézkedés prioritásként való kezeléséről, melyért cserébe – szükség esetén – felfüggeszthető a tagállamtól érkezett egyéb ügyek kivizsgálása.

A bejelentett intézkedések előzetes vizsgálatával kapcsolatban az előadó kifejtette, hogy főszabályként a Bizottság arra törekszik, hogy csak egy, átfogó információkérésre kerüljön sor. Amennyiben a tagállam nem küldi meg a kért információkat a meghatározott határidőn belül, akkor a Bizottság értesíti arról, hogy bejelentését visszavontnak tekinti, vagy hivatalos vizsgálati eljárást indít.

A hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról szóló határozatot, amennyiben a tagállam nem kéri a bizalmas információk törlését, a Bizottság a határozat elfogadásának napjától számított két hónapon belül közzéteszi. Az érdekelt feleknek 1 hónap áll a rendelkezésükre észrevételeik Bizottsághoz történő eljuttatására.

A Bizottság főszabály szerint igyekszik a tagállamtól érkező utolsó információt vagy a legutolsó határidő eredménytelen lejárta követően, legkésőbb négy hónap múlva határozatot hozni.